Európske monitorovacie centrum
pre drogy a drogovú závislosť

TLAČOVÁ SPRÁVA z agentúry EÚ pre drogy v Lisabone

NOVÉ DROGY: PROBLÉMOM JE ZASIAHNUŤ POHYBLIVÝ CIEĽ“

EMCDDA hovorí: Inovácia a dômyselnosť trhu sú náročnou úlohou pre protidrogové politiky

(5.11.2009, LISABON **EMBARGO 10:00 SEČ/bruselský čas**) Podľa **protidrogovej agentúry EÚ (EMCDDA)** čelí Európa čoraz zložitejšiemu a rýchlo sa meniacemu trhu so syntetickými drogami. Dodávatelia sú v súčasnosti „vysoko inovatívni“ vo svojich výrobných postupoch, výrobnom sortimente a v predaji a preukazujú svoju schopnosť rýchlo sa prispôsobiť kontrolám. Znepokojujúcim vývojom je aj „rastúca dômyselnosť“ v predaji legálnych náhrad za nezákonné drogy (tzv. „legálne opojenia“). Ťažkosti so „streľbou na pohyblivý cieľ“ sú opísané vo ***Výročnej správe 2009: stav drogovej problematiky v Európe,*** ktorú dnes **EMCDDA** uverejnila v Bruseli.

Systém včasného varovania EÚ – umožňuje lepšie zisťovanie nových drog

Európa robí pokroky v zisťovaní nových drog objavujúcich sa na trhu s nezákonnými drogami vďaka **systému včasného varovania EÚ**, ktorý bol založený v roku 1997 ako mechanizmus rýchlej odozvy ([1]). Prostredníctvom tohto mechanizmu bolo doteraz sledovaných viac ako 90 látok. V roku 2008 **členské štáty EÚ** oznámili **EMCDDA** a **Europolu** – dvom kľúčovým zložkám systému, 13 nových psychoaktívnych látok ([2]). Z nich 11 boli nové syntetické drogy a dve boli rastliny (kratom a kava (piepor opojný)). Medzi oznámenými drogami bol po prvý raz syntetický kanabinoid, JWH-018. Pri jeho fajčení sú účinky podobné ako pri kanabise (pozri „spice“ ďalej). **EMCDDA** dnes zverejňuje on-line „drogový profil“ venovaný syntetickým kanabinoidom ([3]).

„Objavenie sa syntetických kanabinoidov charakterizuje najnovší stupeň vývoja „značkových drog“, uvádza sa v správe – počnúc drogami na báze fentanylu (v 80. rokoch minulého storočia) cez fenetylamíny (koncom 80. rokov minulého storočia a tryptamíny (v 90. rokoch minulého storočia), až po piperazíny a deriváty katinónu (začiatkom 21. storočia). Za zmienku tiež stojí, že v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi patrilo v roku 2008 do hlavných chemických skupín menej oznámených látok (fenetylamíny, tryptamíny, piperazíny). Šesť z 13 látok boli deriváty katinónu, psychoaktívnej zložky nachádzajúcej sa v rastline kata.

Monitorovanie internetu – EMCDDA robí prieskum on-line trhu s drogami

Internet je v súčasnosti hlavným trhom s psychoaktívnymi látkami, ktorý umožňuje maloobchodným predajcom ponúkať širokej verejnosti náhrady za kontrolované drogy. V tohtoročnej správe sa vo zvýšenej miere poukazuje na čoraz prepracovanejší on-line predaj týchto „legálnych náhrad“, keďže dodávatelia sa snažia obchádzať kontroly.

Monitorovanie internetu je „vo zvýšenej miere dôležitým prvkom pre určenie trendov v oblasti nových drog“, uvádza sa v správe. V roku 2009 **EMCDDA** sledovala 115 on-line obchodov v 17 európskych krajinách. Väčšina zistených internetových obchodníkov mala svoje sídlo v **Spojenom kráľovstve** (37 %), **Nemecku** (15 %), **Holandsku** (14 %) a **Rumunsku** (7 %).

Široká škála látok objavujúcich sa na internete siaha od drog tradične používaných v niektorých častiach sveta až po chemikálie syntetizované v laboratóriách a neodskúšané na ľuďoch. Medzi novými výrobkami na predaj v roku 2009 sú „party tabletky “, ktoré obsahujú legálne náhrady za novo kontrolovanú látku BZP ([4]). K ďalším

Kontakt: Kathy Robertson, Vzťahy s médiami • press@emcdda.europa.eu
Cais do Sodré, 1249-289 Lisabon, Portugalsko • Tel. (351) 211 21 02 00 • Fax (351) 218 13 17 11
http://www.emcdda.europa.eu

inováciám internetového trhu patrí tvorba odlišných obchodných názvov a atraktívneho obalu, vynikajúcim príkladom je „spice“.

Je „spice“ príchuť vecí, ktoré majú prísť?

Výrobky predávané pod obchodným názvom „spice“ a často predávané ako kadidlo, sa od začiatku roku 2008 monitorujú prostredníctvom systému včasného varovania. Informácie na obale tvrdia, že sú zmesou rastlinných alebo bylinných materiálov (až 14 zložiek) ([5]). Nedávne testy však ukázali, že niektoré šarže obsahujú aj syntetické kanabinoidy. Do októbra 2009 boli v Európe vo výrobkoch „spice“ identifikované JWH-018 a osem ďalších syntetických kanabinoidov. Tieto zložky sa v informáciách o výrobku neuvádzajú, a preto sa môžu konzumovať nevedome.

EMCDDA zistila, že v roku 2009 takmer polovica (48 %) zo 115 internetových maloobchodných predajcov zaradených do prieskumu ponúkala „spice“. Hoci títo predajcovia mali sídlo v 14 európskych krajinách, najvyšší počet sa nachádzal v **Spojenom kráľovstve** (42 %) a významné počty boli v **Rumunsku** (15 %), **Írsku** (7 %) a **Lotyšsku** (7 %). Zistilo sa, že „spice“ je k dispozícii v „hlavných“ alebo „smart“ obchodoch – komerčné predajne predávajúce „legálne opojenia“ – minimálne v deviatich členských štátoch EÚ (**Českej republike, Litve, Lotyšsku, Luxembursku, Nemecku, Poľsku, Portugalsku, Rakúsku, Spojenom kráľovstve**).

Obavy zo syntetických kanabinoidov viedli k tomu, že viaceré krajiny (**Estónsko, Francúzsko, Litva, Luxembursko, Nemecko, Poľsko, Rakúsko** a **Švédsko**) prijali zákonné opatrenia, aby sa výrobky „spice“ a súvisiace zlúčeniny zakázali alebo inak kontrolovali. Bolo zistené, že na internetovom trhu sa predáva najmenej 27 bylinných fajčiarskych zmesí ako náhrady za „spice“ pod rôznymi názvami (napr. „smoke“, „sence“). Rýchly nástup náhrad za „spice“ vyzdvihuje schopnosť tohto trhu rýchlo reagovať na zmeny v právnom postavení psychoaktívnych látok.

Riaditeľ EMCDDA Wolfgang Götz v dnešnom komentári hovorí: „Pokusy vyhnúť sa kontrolám drog predajom neregulovaných látok nie sú nové. Nový je sortiment látok, ktoré sa teraz skúmajú, agresívny marketing výrobkov, ktoré sú úmyselne nesprávne označené, rastúce používanie internetu a rýchlosť, akou trh reaguje na kontrolné opatrenia. Ak je „spice“ príchuť vecí, ktoré majú prísť, Európa bude musieť zaistiť, aby jej reakcie boli adekvátne na zvládnutie tohto rastúceho problému.“

ĎALŠÍ VÝVOJ NA TRHU SO SYNTETICKÝMI DROGAMI

Nedávne zmeny na trhu s extázou

Podľa dnešnej správy väčšina tabletiek extázy analyzovaných do roku 2007 obvykle obsahovala MDMA alebo iné látky podobné extáze (napr. MDA, MDEA). Najnovšie predbežné údaje však naznačujú, že v niektorých krajinách EÚ pravdepodobne nastáva zmena. Napríklad asi v polovici tabletiek „extázy“ zaistených alebo predávaných v **Dánsku** a **Holandsku** nebol zistený žiadny MDMA, ale namiesto neho tabletky obsahovali mCPP ([6]).

Zmeny na trhu s extázou sú pravdepodobne dôsledkom čoraz úspešnejších snáh zabrániť zneužívaniu prekurzorov, kontrolovaných chemikálií používaných na výrobu nezákonných drog (pozri rámček, kapitola 4). Jedným z vysvetlení nedávnych zmien v zložení extázy by mohol byť nedostatok PMK, hlavného prekurzora na výrobu MDMA. Zatiaľ sa nedá povedať, či tento vývoj je dočasný alebo naznačuje významnejšiu zmenu na trhu. **EMCDDA** a **Europol** vydajú v roku 2010 spoločnú analýzu trhu s extázou.

Európa zostáva hlavným miestom výroby extázy, pričom sa táto výroba sústreďuje v **Holandsku** a **Belgicku** a v menšej miere v **Nemecku**, **Spojenom kráľovstve** a **Poľsku**. V roku 2007 bolo v Európe zadržaných asi 13 miliónov tabletiek extázy. Odhaduje sa, že 10 miliónov dospelých Európanov (15- až 64-ročných) vyskúšalo vo svojom živote extázu a asi 2,5 milióna ju užilo v poslednom roku. Väčšina užívateľov sú mladí dospelí (15- až 34-roční) – okolo 7,5 milióna z nich už vyskúšalo extázu a asi 2 milióny ju užili v poslednom roku. Trendy v užívaní extázy sú v Európe všeobecne stabilné (pozri obrázok GPS-21, časti i a ii).

Metamfetamín smeruje na nové územia

Metamfetamín už začína významne prenikať na trh so stimulačnými drogami v západnej Európe, kde stále dominuje kokaín alebo amfetamín. Sú však určité náznaky toho, že metamfetamín začína smerovať na nové teritórium.

Užívanie metamfetamínu v Európe sa tradične sústreďuje v **Českej republike**. Dnešná správa však informuje, že táto droga sa stáva dostupnejšou v častiach severnej Európy, ako sú **Nórsko** a **Švédsko**, v ktorých sa ako stimulačná droga tradične volí amfetamín. Znovu sa ukazuje, že sú tu dôležité trhové faktory a prekurzory, pričom výrobné miesta sa pravdepodobne nachádzajú v **Litve**, ktorej geografická poloha uľahčuje dovoz metamfetamínových prekurzorov BMK z krajín mimo EÚ.

V roku 2007 bolo v Európe oznámených takmer 4500 záchytov metamfetamínu v množstve približne 340 kg. Najvyšší počet záchytov (1284) a najväčšie množstvo zisteného metamfetamínu (167 kg) doteraz uviedlo **Nórsko**. Druhé najväčšie množstvo metamfetamínu v Európe (51 kg) zachytili vo **Švédsku** (pozri tabuľky SZR 17 a SZR 18).

Výroba metamfetamínu v Európe sa tradične realizuje v malých kuchynských laboratóriách v **Českej republike**, kde sa vyrábajú malé množstvá obyčajne na osobnú alebo miestnu spotrebu (v roku 2007 bolo zistených 390 takýchto laboratórií). **Europol** však teraz informuje o zistení a zničení niekoľkých veľkých výrobní v iných častiach Európy, napr. v **Nemecku** a **Holandsku** ([7]).

Dnešná správa varuje, že vzhľadom na relatívnu jednoduchosť výroby metamfetamínu a významný negatívny dopad, ktorý môže mať táto droga na zdravie obyvateľstva, nie je tu žiaden priestor pre vedomú nečinnosť. Typickým príkladom je **Slovensko**, krajina s významným nárastom problémov s metamfetamínom v posledných rokoch. Približne štvrtina (26 %) pacientov podstupujúcich liečenie na **Slovensku** teraz uvádza metamfetamín ako svoju primárnu drogu.

V komentári ku dnešným zisteniam **riaditeľ Wolfgang Götz** dodáva: „Rýchlosť, akou sa trh s drogami hýbe a vyvíja, ukazuje, ako globalizácia a inovácia prináša krajinám rastúce problémy. Rovnako sa budú musieť vyvíjať aj súčasné spôsoby monitorovania a reagovania na užívanie nových psychoaktívnych látok, ak majú držať krok s týmto meniacim sa javom“.

Poznámky

Údaje zverejnené vo *Výročnej správe 2009* sa vzťahujú na rok 2007 alebo posledný dostupný rok.

Obrázky a tabuľky citované v tejto tlačovej správe nájdete v š*tatistickej ročenke 2009 na adrese*
http://www.emcdda.europa.eu/stats09

Informácie a odkazy na všetky *výročné správy*, tlačové správy, služby a udalosti nájdete na adrese:
http://www.emcdda.europa.eu/events/2009/annual-report

Táto tlačová správa je do veľkej miery založená na Komentári a kapitole 8 danej správy.

([1]) Viac informácií nájdete na http://www.emcdda.europa.eu/drug-situation/new-drugs a http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index40105EN.html

([2]) Úplný zoznam látok nájdete v prílohe 2 k výročnej správe 2008 EMCDDA–Europolu o implementácii rozhodnutia Rady 2005/387/SVV http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index33227EN.html

([3]) Drogový profil o syntetických kanabinoidoch — http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles

([4]) 3. marca 2008 prijala Rada EU rozhodnutie o definovaní 1-benzylpiperazínu (BZP) ako novej psychoaktívnej látky, ktorá má podliehať kontrolným opatreniam a trestnoprávnym ustanoveniam.
Pozri http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index16783EN.html

([5]) Pozri správu EMCDDA o Spice na: http://www.emcdda.europa.eu/publications/thematic-papers

([6]) mCPP je od roku 2004 monitorovaný prostredníctvom systému včasného varovania.

([7]) Pozri str. 20, správu EMCDDA–Europol „Metamfetamín: perspektíva Európskej únie v globálnom kontexte“, http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index82068EN.html
Pozri tiež http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/methamphetamine